

**YAQIN QARINDOSHLAR ORASIDAGI NIKOHLARDAN
TUG‘ILGAN BOLALARDA RUHIY BUZILISHLARNI O‘RGANISHDA
ZAMONAVIY USULLARNI QO‘LLASH**

Mo‘minov Raximjon Qayumjonovich

Malikova Asalxon Ergashevna

*Psixiatriya, narkologiya, tibbiy
psixologiya va psixoterapiya kafedrasi
Andijon davlat tibbiyot instituti*

Rezyume: Bolaning psixikasi bir qator xususiyatlarga ega. Birinchidan, u hissiyotning ortishi bilan tavsiflanadi. O‘ziga yetarlicha e‘tibor bermaydigan bola kattalardagi ko‘rinishga ega bo‘lmagan o‘ziga xos reaksiya-larni namoyish etadi.

Ikkinchidan, ularning namoyon bo‘lishiga bolaning psixik rivojlanishi ta’sir ko‘rsatadi. Uchinchidan, bolalikda katta tiklanish salohiyati mavjud va o‘z vaqtida davolanish bilan to‘liq tiklanish juda mumkin.

Ba’zi ma’lumotlarga ko‘ra, Yevropada, bolalar amavrotik aqliy zaiflik hollarda taxminan 30%, ota-onalar bilan bog‘liq ba’zi darajadadir. Har bir inson kamida bir necha zararli retsessiv mutatsiyalar tashuvchisi hisoblanadi. Ammo ular turli xromosomalarda lokalizatsiya qilinganligi sababli, ularning gomozigot holatiga o‘tish ehtimoli juda kichikdir.

Yaqin qarindoshlar o‘rtasidagi nikohlar ikkala sherikning bir xil "zararli" gen uchun geterozigota ekanligi va ularning nuqsonli bolalari bo‘lishi yehtimolini sezilarli darajada oshiradi.

Kalit so‘zlar: yaqin qarindoshlik nikohidan dunyoga kelganlik, ruhiy kasalliklar, bolalik yoshi.

**ПРИМЕНЕНИЕ СОВРЕМЕННЫХ МЕТОДОВ В ИЗУЧЕНИИ
ПСИХИЧЕСКИХ РАССТРОЙСТВ У ДЕТЕЙ, РОЖДЕННЫХ ОТ БРАКОВ
МЕЖДУ БЛИЗКИМИ РОДСТВЕННИКАМИ**

Муминов Рахимжон Каюмжонович

Маликова Асалхон Эргашевна

*Кафедра психиатрии, наркологии, медицинской
психологии и психотерапевтии*

Андижанский государственный медицинский институт

Резюме: *Детская психика имеет ряд особенностей. Во-первых, она характеризуется повышенной эмоциональностью. Ребенок, который не получает достаточного внимания к себе, демонстрирует специфические реакции, не имеющие аналога у взрослых.*

Во-вторых, на их проявление накладывает отпечаток психологическое развитие ребенка. В-третьих, в детском возрасте велик восстановительный потенциал, и при своевременно начатом лечении полное выздоровление весьма вероятно.

По некоторым данным, в Европе примерно в 30% случаев аномалийного слабоумия детей родители находились в той или иной степени родства. Каждый человек является носителем хотя бы нескольких вредных рецессивных мутаций. Но поскольку они локализованы на разных хромосомах, вероятность перекреста их в гомозиготное состояние крайне мала.

Браки между родственниками значительно повышают вероятность того, что оба партнера гетерозиготны по одному и тому же «вредному» гену и что у них родятся на свет дефективные дети.

Ключевые слова: *близкородственный брак, психические расстройства, детский возраст.*

**APPLICATION OF MODERN METHODS IN STUDYING MENTAL
DISORDERS IN CHILDREN BORN FROM MARRIAGES BETWEEN
CLOSE RELATIVES**

Mo'minov Raximjon Qayumjonovich

Malikova Asalxon Ergashevna

Department of Psychiatry, Narcology, Medical

*Psychology and Psychotherapy**Andijan State Medical Institute*

Resume: *The child's psyche has a number of features. Firstly, it is characterized by increased emotionality. A child who does not receive enough attention to himself demonstrates specific reactions that have no analogues in adults.*

Secondly, their manifestation is influenced by the psychological development of the child. Thirdly, in childhood, the recovery potential is great, and with timely treatment, complete recovery is very likely.

According to some data, in about 30% of cases of amoretic dementia in children in Europe, the parents were related to one degree or another. Each person is a carrier of at least several harmful recessive mutations. But since they are localized on different chromosomes, the probability of their transition to a homozygous state is extremely small.

Marriages between relatives significantly increase the probability that both partners are heterozygous for the same "harmful" gene and that they will give birth to defective children.

Key words: *consanguineous marriage, mental disorders, childhood.*

Dolzarbliqi. *Yaqin qarindoshlik nikohi bo'lmagan bolalarda o'lim ko'rsatkichi, aqliy zaiflik va boshqa ruhiy buzilishlar, ota-onaning yaqin qarindoshlik nikohidan tug'ilgan bolalarga nisbatan yengilroq uchraydi[6]. Nisbatan kam uchraydigan irsiy kasalliklarga chalingan bolalarning nasabnomalarini o'rganishda genetik aynishning roli ayniqsa katta. Yevropa va Shimoliy Amerikada amakivachchalar o'rtasidagi nikohlar chastotasi o'rtacha 1% ga, albinizm, ixtioz kabi kasalliklarda esa ularning chastotasi 18-53% ga yetadi[9].*

Tegishli nikohlarning chastotasi turli mamlakatlar va mintaqalar aholisi orasida farq qiladi. Shunday qilib, Amerika genetigi Kurt Stern ko'ra, Braziliya, Gollandiya, Shvesiya va AQShda, qarindoshi o'rtasida nikoh

chastota nisbatan past bo'radi va 0,4 dan 0,05% gacha. Biroq, u hali ham boshqa bir qator mamlakatlarda juda yuqori[8]. Masalan, Hindistonda shahar joylarda 12,9% ni, qishloq joylarda esa - 33,3% ni, Yaponiyada - 5,03 va 16,4% ni tashkil etadi [2,7].

Ma'lumki, iqtisodiy, ichki, huquqiy, diniy, geografik, tarixiy va boshqalar. omillar, odatda, qondoshlar nikohiga asosiy hissa qo'shadi[1].

Odamlar uzoq va yaqin qarindoshlik nikohini salbiy ma'noda tushunib, qadimda bunga qarshi qonunlar bor edi. Hozirgi kunda ham dunyoning ko'pchilik mamlakatlari va mintaqalarida odat yoki qonun bevosita yoki bilvosita qarindoshlar o'rtasidagi nikohlarni taqiqlaydi[3,5].

Farzandlar salomatligi uchun tegishli nikohlarning xavfi qanday? Genetikaga murojaat qilsangiz, to'g'ri javobni olish mumkin. Har bir odam har qanday patologik genlarni tashuvchisi, ya'ni genetiklar tilida har birimiz sog'lom bo'lib, ma'lum zararli genlarni geterozigota tashuvchisidir[2]. Bir oilaning qarindoshlari orasida bir xil genlar mavjud, ya'ni. ular (sog'lom bo'lsada) bir xil patologik genning geterozigota tashuvchilari hisoblanadi va shuning bilan bog'liq turmushda bir xil tipdagi ikkita geterozigota uchrashi mumkin va gomozigota bola tug'iladi.

Shunday qilib, tegishli nikohlar xavflidir, chunki ular bir xil kasallikning ikki tashuvchisining birlashishi xavfini sezilarli darajada oshiradi.

Tadqiqotning maqsadi. Yaqin qarindoshlar orasidagi nikohlarga bog'liq nikohlardan tug'ilgan bolalarda ruhiy kasalliklarning dastlabki ko'rinishlarini o'rganish, ularni davolash va profilaktik chora-tadbirlarni ishlab chiqishdan iborat.

Tadqiqot materiallari va usullari. Bu vazifani hal etish uchun yaqindan bog'liq nikohlardan tug'ilgan 120 nafar bolani tanlab oldik.

Tadqiqot natijalari. Barcha bolalarda aqliy zaiflik, konvulsiv soqchilik, affektiv kasalliklar, xulq-atvor patologiyasi, organik miya shikastlanishi belgilari, turli xil zo'ravonlik nevrologik nuqsonlarida ifodalangan (1-jadval).

Jadval 1

I guruhdagi bolalarda ruhiy buzilishlarning tahlili

Klinik belgilar	Abs	%
Aqliy zaiflik	27	51,9

Epilepsiya, talvasa sindromi	10	19,2
Xulq patologiyasi	8	15,4
MAS ning organik shikastlanishlari	7	13,5
Jami:	52	100,0

Tegishli nikoh va irsiy yuk bilan tematik guruh i bemorlarning bolalarni ko'rib, quyidagi ruhiy kasalliklar aniqlandi: aqliy zaiflik eng katta foizini egallaydi – 52%, ikkinchi eng keng tarqalgan patologiya hisoblanadi epilepsiya va tutqanoqsiz turi 15%-19% kasalliklar kuzatildi hollarda, Markaziy asab tizimiga organik zarar bolalar hollarda 14% tashkil etdi.

Jadval 2

II guruhdagi bolalarda ruhiy buzilishlarning tahlili

Klinik belgilar	Abs	%
Aqliy zaiflik	8	16,7
Epilepsiya, talvasa sindromi	22	45,8
Xulq patologiyasi	5	10,4
MAS ning organik shikastlanishlari	13	28
Jami:	48	100,0

Psixicheskie rasstroystva patsientov II gruppy otlichalis ot pervoy gruppy prevalirovaniem sudorojnyx sindromov i epilepsii (46%), a takje organicheskim porajeniem golovnog mozga (28%), na 3 i 4 mestax sootvetstvenno – umstvennaya otstalost (16%) i patologiya povedeniya (10%).

Nazorat guruhi bolalari tekshirilganda quyidagi ruhiy kasalliklar aniqlandi: aqliy zaiflik (AZ) -40%, minimal miya disfunktsiyasi (MMD)-36%, aqliy zaiflik-3%, talvasa sindromlar va epilepsiya-9%, xulq-atvor buzilishi-2%, Markaziy asab tizimining organik shikastlanishi-10%.

Jadval 3

Tekshiriluvchi gurux

Klinik belgilar	Abs	%
Aqliy zaiflik	2	4,0
Epilepsiya, talvasa sindromi	5	10,0

Xulq patologiyasi	1	2,0
MAS ning organik shikastlanishlari	5	10,0
MMD	18	36,0
RROQ	19	38,0
Jami:	50	100,0

Nazorat guruhi bolalarini tekshirishda yetakchi o‘rinlarni RROQ (38%) va MMD (36%) egallaydi. Ikkinchi o‘rinda organik miya zararlanishlarilari (10%) va epilepsiya (10%) mavjud. Eng past foizni aqliy zaiflik (4%) va xulq-atvor patologiyasi (2%) egallaydi. Shuni alohida ta’kidlash kerakki, I va II guruh bolalarida MMD va ZPR nozologiyalari yo‘q.

Xulosa. Shunday qilib, yaqin qarindoshlik nikohi muammosi hozirgi kunda sayyoramizning ko‘plab mamlakatlari uchun dolzarbdir. So‘nggi o‘n yilliklarda rivojlanayotgan pasayish tendensiyasiga qaramasdan, bu muammo sayyoradagi aholining kamida 20% va o‘nlab mamlakatlarga ta’sir qiladi.

Yaqin qarindoshlik nikohlarning bir qator ijobiy ijtimoiy va iqtisodiy jihatlariga qaramasdan, genetika va tibbiyot nuqtai nazaridan homilador nikohlarning salbiy ta’sirini hisobga olish kerak, bu nasl uchun genetik xavfning ortishi, yangi tug‘ilgan chaqaloqlarda konjenital patologiyaning yuqori chastotasidan iborat.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

- 1.Aleksandrovskiy Yu.A. Pogranichnye psixicheskie rasstroystva pri somaticheskix zabolevaniyax. Psixoterapiya i psixofarmakoterapiya 2012; 1:4-7.
- 2.GoryachevaT.G., Sultanova A.L. Psixologicheskaya pomosh detyam s psixosomaticheskimi zabolevaniyami. Psixoterapiya v Rossii: shkoly, nauchnye issledovaniya i prakticheskie dostijeniya: mater. Vseros. nauch.-prakt. konf. po psixoterapii i klinicheskoy psixologii. - M.: Izd. Instituta psixoterapii, 2010. – S. 129-130.
- 3.Isaev D.N. Psixosomaticheskies rasstroystva u detey: rukovodstvo dlya vrachey. - SPb.: Piter, 2010. – 512 s.
- 4.Kalinina O.V. Meditsinskie aspekty zaklyucheniya braka // Yestestvennyye prava cheloveka i grajdantina kak vysshaya sennost demokraticeskogo obshchestva. Materialy

- II Vserossiyskoy nauchno-prakticheskoy konferensii kursantov, slushateley, studentov, 13 apelya 2017 g.). - M.: MosU MVD Rossii, 2017. - S. 51-53.
5. Svechnikova L.G. Prepyatstviya k zaklyucheniyu braka v sovremennom rossiyskom semeynom prave: sposoby pravovogo regulirovaniya // Severo-kavkazskiy yuridicheskiy vestnik. - Rostov-na-Donu, 2013, № 4. - S. 57-60
6. Shaxmeyster O.V. Ponyatie i osnovaniya priznaniya braka nedeystvitelnym po semeynomu pravu Rossiyskoy Federatsii // Pravo, obshchestvo, vlast i sovremennost. Tезисы докладов i vystupleniy studentov, aspirantov i преподаvateley. - M.: MGIU, 2015. - S. 126-127
7. Yugay O.D. K voprosu o ponyatii i pravovoy prirode braka // Semeynoe i zhiliщное pravo. - M.: Yurist, 2016, № 3. - S. 26-30.
8. Othman H., Saadat M. Prevalence of consanguineous marriages in USA // Journal of Biosocial Science. 2009. Vol. 41, №5. P. 685-692.
9. Wood D.L. Physically manifested illness in children and adolescents. A behavioral family approach. Child Adolesc Psych Clin N Am 2011; 10 (3):543-62.